

Premijski pravilniki gospodarskih organizacij

Industrija volnenih tkanin „Oktobarska sloboda“ - Beograd

V prejšnji številki smo pisali o sistemu premij v rudarsko topilniškem bazenu Bor. Danes bo govora o premijskem pravilniku iz popolnoma drugačne industrijske dejavnosti, iz tekstilnega podjetja. Čeprav gre tako v prvem kakor v drugem primeru za proizvodno podjetje, so razlike v specifičnosti proizvodnje in tudi sama organizacija podjetja vplivale na posamezne postavke v premijskem sistemu, ki se precej razlikuje od postavk v rudarsko topilniškem bazenu Bor.

Značilnosti premijskega pravilnika „Oktobarske slobode“

Kakor se naglašja ob samem začetku pravilnika, je namen premij, da z njihovi razen drugega »stimulativno vplivajo na boljše organizacijo, povečanje proizvodnosti, prihranke v materialu, izboljšanje kakovosti, ažurnost v delu, izboljšanje delovne discipline in da tako dosežejo čim večje znižanje lastne cene in pocenitev proizvodov kakor tudi ekonomičnost poslovanja v podjetju.«

Premijske osnove so določene v 12 točkah. Razen klasičnih vidikov za premijske osnove (povečanje proizvodnega obsega, povečanje delovne produktivnosti in izboljšanje kakovosti) je določeno nagrajevanje tudi za ustvarjen dobiček, toda s pogojem, da so se znižali materialni stroški ali povečala proizvodnja, za prihranke pri materialu na osnovi znižanja odstotka odpadkov, za ažurnost v delu knjigovodstva kakor tudi za točnost letnih inventarjev v skladiščih, za dobljene bonifikacije od dobaviteljev na osnovi kakovosti surovin in materiala, za obseg realizacije, za odstotek izpolnitve norm in za število na novo osvojenih izdelkov in desenov.

Značilnosti premijskih osnov je zelo natančno ugotovljen normativ, toda da lahko zelo redko pride do reklamacije s strani uživalca premije. Tako je na pr. za merjenje delovne produktivnosti v barvarni ugotovljena norma na enega delavca za

8 ur dela po posameznih fazah, in to »za fazo barvanja tkanin 720 m na enega delavca za 8 ur tako, da se pri realizaciji računa vsak kos po 38 m«. Nadalje »za fazo pranja domače in inozemske volne 6.010 kg na enega delavca v 8 urah na osnovi neprane volne«, in potem naprej »za sušenje volne in krp 220 kg na enega delavca v 8 urah dela itd. itd.«

Glede na velik delež surovin v ceni tekstilnih izdelkov je bil pripisan ustrežajoč pomen nagrajevanju na temelju prihranka pri stroških materiala z zmanjšanjem normiranega odpadka. Medtem ko je pri posameznih delih določena izguba pravice do premije, če niso izpolnjeni vsi drugi pogoji, najpogosteje kakovost, je pri povečanju normiranega dohodka določeno plačilo penala.

Druga osnovna značilnost premijskega pravilnika »Oktobarske slobode« je v povezovanju obračuna premij iste osebe z različnimi osnovami. Za oddelek tkalnice so na primer določene naslednje osnove za premijski obračun: izpolnitev postavljenege plana v točnih udarcev, prihranki pri materialu (zmanjšanje odpadkov), prihranek pri režijskem materialu in kakovost surovega blaga. Preseganje postavljenege plana upravičuje na določeno premijo, toda za povečanje normiranega odpadka ali za poslabšanje kakovosti se plačajo penali, ki gredo na račun premije na osnovi presega plana.

Načelo medsebojne odvisnosti ustvaritve posameznih osnov za nagrajevanje je dosledno izvedeno v vseh oddelkih in v podjetju kot celoti.

Da bi podjetje moglo opraviti vse obračune, ki se zahtevajo v takem premijskem sistemu, je organizirano po ekonomskih enotah, za katere posebej obračunavajo v knjigovodstvu uspehe. Zanimivo je, da je rok za obračun po ekonomskih enotah, ki se opravlja mesečno, določen na 12. v naslednjem mesecu in da se premije za ažurnost ali za skrajšanje roka uslužbencem knjigovodstva obračunavajo od tega dne. S tem v zvezi določa pravilnik v načelu, da se morajo premije izplačati najpozneje do 17. v mesecu za uspehe v prejšnjem mesecu.

Pravilnik določa, da se zneski negativnih rezultatov premije (penali) odbijejo od redne plače in da se vnesejo v rezervni plačni sklad. Kot vzrok navaja, da je vsak na svojem delovnem mestu dolžan dati določeno kakovost izdelkov.

Druge odredbe pravilnika se nanašajo na pooblastila posameznim organom podjetja glede kontrole obračuna, kontrole učinkovitosti posameznih premijskih osnov, na ekonomičnost poslovanja podjetij, na sankcije za prekrške, na pravico pritožbe in na pritožbeni postopek.

Kot vir sredstev za izplačilo premij je določen odstotek deleža pri dobičku, ki je namenjen za plače iznad plač po tarifnih postavkah. Tarifni pravilnik določa, da lahko ta odstotek znaša 10 do 30% tega dela dobička, kar odreja delavski svet. Za leto 1956 je določeno 10%. Razen tega vira ima podjetje rezervno sredstvo za premije, ki je bila prenešana iz leta 1955, ustvarjena pa pri znižanju lastne cene v tem letu, kakor tudi del sredstev prav tako iz leta 1955 iz dela dobička za plače.

Podjetje vodi precej čvrsto politiko glede rezerv. V prvih 10 mesecih letos je iz deleža pri dobičku izločilo okrog 1.600.000 dinarjev, iz lanskega leta pa je preneslo 7 milijonov din. V razdobju 10 mesecev pa je izplačalo le okrog 2.100.000 din, kar pomeni, da še vedno razpolaga z znatno rezervno.

Za nagrajevanje pride v poštev 454 oseb ali skoraj 40% vsega števila delavcev in uslužbencev. Do tako velikega odstotka uživalcev premij je prišlo zato, ker so pri ustvarjanju kakovosti zajeti vsi tkalci in snovalke, ki jih je 314.

Kakšni so rezultati, ki so jih dosegli v prvih devetih mesecih

Iz razpoložljivih podatkov je razvidno, da so v prvih 9 mesecih letos dosegli vidne rezultate. Tako je bilo na primer samo pri zmanjšanju odpadkov doseženo nad 11.200.000 din prihranka pri premogu 2.935.000, pri režijskem materialu pa nad 360.000 din. Delovna produktiv-

Pogled v oddelek Tovarne »Oktobarska sloboda« v Beogradu.

nost se je zvišala v posameznih oddelkih do 20%.

Za vse te uspehe pa so v istem času izplačali le okrog 1.590.000 dinarjev na račun premij. Tako je na primer bilo za ustvarjeni prihranek pri odpadkih v znesku 11.200.000 din izplačano le 187.772 din ali 1,673%. Za ustvarjeni prihranek pri premogu v višini 2.935.000 din so izplačali na račun premij 9.622 din ali 0,66%. Pri drugih prihrankih so ta razmerja boljše in znašajo v nekaterih primerih skoraj 20%.

Če izznamemo tkalce in snovalke, ki delajo po normi in prejemale plačo v skladu z doseženo normo, so drugi delavci in uslužbenici v tem času prejeli povprečno mesečno po okrog 1.000 din na račun premij.

Premijska sredstva so majhna

V prejšnji številki »Naše skupnosti«, ko je bilo govora o premijskem pravilniku rudarsko topilniškega bazena v Boru, smo pripomnili, da veljavni sistem izločanja dela dobička, ki je namenjen za povečanje plač nad plačami po tarifnem pravilniku, ne ustvarja dovolj sredstev za nagrajevanje doseženih rezultatov. Da bi rešila to vprašanje, je »Oktobarska sloboda« ustvarila rezervni sklad sredstev za premije, vendar po zaslugi lanskostih instrumentov razdelitve dobička.

Kljub vodenju čvrste politike glede rezerve sredstev, z minimalnim premijskim nagrajevanjem za dosežene uspehe, je podjetje vendarle moralo uporabiti razen sredstev, ki jih je ustvarilo za premije letos, tudi del sredstev iz lanskega leta. Tarifni pravilnik sicer omogoča izločitev tudi večjega zneska iz deleža dobička za plače, kakor je tudi, ki ga izločajo sedaj.

Za nekatere premijske osnove, za katere je mogoče izračunati učinek v povečanju dobička, kakor je konkretni prihranek pri

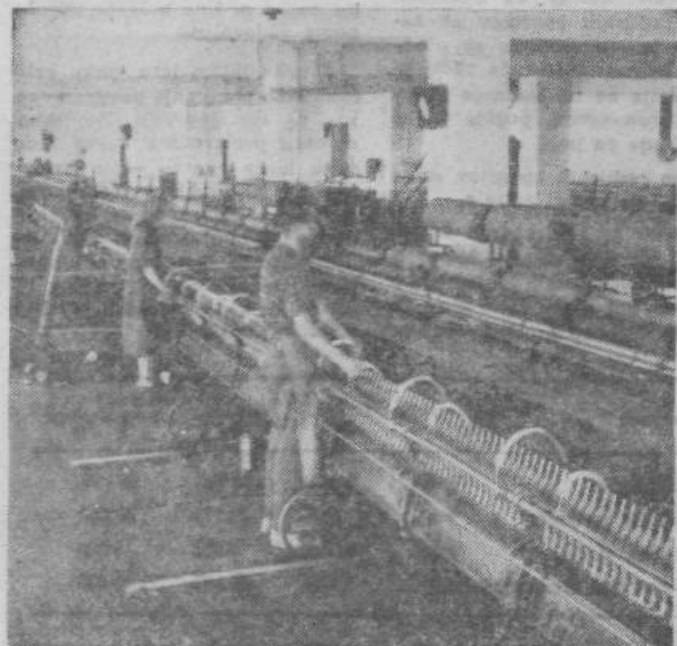
materialu (zmanjšanje odpadkov), bi se morala premija povečati do meje, ki predstavlja odstotek deleža pri dobičku za plače. Drugi člani delovnega kolektiva ne bi pri tem ničesar izgubili od svojih prejemkov. Vsekakor je to stvar računa, ki bi ga bilo treba podrobno proučiti.

Razpolaganje s posebnim (in znatnim) rezervnim skladom za premije je nujno in bi moralo s takim rezervnim skladom razpolagati vsako podjetje, mnenja pa smo, da lahko preveč stroga politika glede tega sklada v nekem določenem trenutku pripelje tudi do upadanja že doseženega nivoja delovne produktivnosti in kakovosti.

Do pomembnih rezultatov v delovni produktivnosti in v izboljšanju kakovosti v »Oktobarski slobodi« ni po našem mnenju prišlo samo zaradi dobrega premijskega sistema, temveč v znatni meri tudi zaradi odlično izvedene obračunske organizacije po ekonomskih enotah po sistemu stalnih cen in v zvezi s tako obračunsko organizacijo mesečna skupna analiza doseženih rezultatov s strani voditeljev posameznih ekonomskih enot.

Pri pregledovanju doseženih rezultatov, premijskega sistema in obračuna po ekonomskih enotah v podjetju »Oktobarska sloboda« pridemo do sklepa, da bi v sedanjem plačnem sistemu mogli doseči pomembnejše rezultate, posebno glede povečanja delovne produktivnosti in povečanja proizvodnje, če bi take sisteme uporabili v podobnih podjetjih (velikoserijske in množične proizvodnje). Toda tako, da se premijska sredstva formirajo na breme lastne cene, ali, dokler ne bi podrobno raziskali sistema, vsaj na breme dobička ali celo po zveznem obdavčenju z vidika tako imenovane zakonske obveznosti.

Božidar Raco

Hydrocentrala v Jablanici zopet obratuje. To je velik prispevek, da se bo popravila naša gospodarska bilanca.

Brez »Naše skupnosti«, glasila Predsedstva Zveznega odbora SZDL Jugoslavije, ne more biti KVALITETNEGA SODELOVANJA IN ODLOČANJA v organih družbenega upravljanja.